

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 1Obo/7/2017
Identifikačné číslo spisu: 6015200415
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Andrea Moravčíková
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:6015200415.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD. A členiek senátu JUDr. Jany Hullovej a JUDr. Ivany Nemčekovej, v spore žalobcu Slovenská republika, Slovenský pozemkový fond, IČO: 17 335 345, Búdková 36, 817 15 Bratislava, proti žalovanému Mgr. Róbert Antal, Ul. Kláry Jarunkovej 2, 974 04 Banská Bystrica, správca konkurznej podstaty úpadcu BAVLNÁRSKE ZÁVODY-TEXICOM, s.r.o. v konkurze, Textilná 23, 034 01 Ružomberok, IČO: 36 388 777, o vylúčenie vecí zo súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 49Cbi/2/2015-157 z 27. januára 2017, takto

rozhodol:

I. Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 49Cbi/2/2015-157 z 27. januára 2017 p o t v r d z u j e .

II. Návrh žalobcu na prerušenie konania sa z a m i e t a .

III. Žalovaný m á proti žalobcovi n á r o k na náhradu trov odvolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Banskej Bystrici (ďalej aj „krajský súd“ alebo „súd prvej inštancie“) rozsudkom č. k. 49Cbi/2/2015-157 z 27. januára 2017 zamietol v celom rozsahu žalobu, ďalej zamietol návrh žalobcu na prerušenie konania a vyslovil, že žalovaný má nárok na náhradu trov konania proti žalobcovi. Žalobou zo dňa 27.03.2015 žalobca žiadal, aby súd uložil žalovanému povinnosť vylúčiť z konkurznej podstaty úpadcu nehnuteľnosti presne špecifikované v žalobnom petite (zastavané plochy a nádvorcia, orná pôda, záhrada, trvalý trávny porast, lesný pozemok, vodná plocha a ostatná plocha, zapísané na LV č. XXXXX, LV č. XXXXX a LV č. XXXXX, k. ú. N., obec N., evidované ako parcely registra „E“, s presnou špecifikáciou na parcelné čísla a výmery v m², pričom nehnuteľnosti na LV č. XXXXX sú na úpadcu zapísané v podiele 1/1, nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXXX sú zapísané na úpadcu v podiele 1/6 a nehnuteľnosti zapísané na LV č. XXXX sú zapísané na úpadcu v podiele 1/2). Uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 47-24K 152/02-1037, žalobcovi doručeným dňa 25.02.2015, konkurzný súd uložil žalobcovi, aby v lehote 30 dní od doručenia uznesenia podal proti žalovanému ako

konkurznému správcovi žalobu o vylúčenie nehnuteľností, ktoré sú zahrnuté v konkurznej podstate a sú zapísané na úpadcu.

2. Žalobca svoj nárok oprel o ust. § 19 ods. 2 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v platnom znení (ďalej len ZKV) z dôvodu, že ide o nehnuteľnosti vo vlastníctve Slovenskej republiky, splňajúce charakteristiku podľa § 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, ktoré ďalej podľa § 17 cit. zákona a podľa § 34 zákona č. 330/1991 o pozemkových úpravách, prešli do správy žalobcu. Žalovaný žiadal žalobu zamietnuť s poukazom na ust. § 70 ods. 1 katastrálneho zákona č. 162/1995 Z. z. (ďalej len „Katastrálny zákon“), podľa ktorého údaje katastra uvedené v § 7 sú hodnoverné, ak sa nepreukáže opak. Nehnuteľnosti, vylúčenia ktorých sa žalobca domáha, sú na príslušných listoch vlastníctva vedené v prospech úpadcu, žalovaný bol povinný zapísať tieto do súpisu konkurznej podstaty a zo žaloby nevyplyva žiaden dôvod nesprávnosti evidencie predmetných nehnuteľností. Žalobca v podaní zo dňa 19.12.2016 navrhol, aby súd konanie prerušil do právoplatného rozhodnutia správneho orgánu o oprave chybných údajov v schválenom Registri obnovenej evidencie pozemkov (ROEP) v katastrálnom území Ružomberok, týkajúcich sa úpadcu ako zapísaného vlastníka žalovaných nehnuteľností. Uviedol, že schválený ROEP je verejnou listinou a je jedným z podkladov na zápis právnych vzťahov a ďalších údajov k pôvodným nehnuteľnostiam a k ostatným nehnuteľnostiam do katastra nehnuteľnosti, nie je však možné považovať zápis vlastníctva v konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim za titul nadobudnutia vlastníckeho práva. Rozhodnutie sa do katastra nehnuteľností zapisuje záznamom, záznam má iba evidenčný účinok, ktorý spočíva v tom, že sa ním nemení právna situácia. Titul nadobudnutia vlastníckeho práva je určený v rámci konania (napr. pozemnoknižná vložka, dedičské rozhodnutie, súdne rozhodnutie, vydržanie, podľa notárskeho poriadku a pod.), teda žalovaný nemôže podľa žalobcu odvodzovať vlastnícke právo úpadcu z rozhodnutia v konaní ROEP. Žalobcovi malo byť doručené z Okresného úradu Ružomberok, pozemkový a lesný odbor, upovedomenie o začatí konania podľa zákona č. 180/1995 Z. z., v ktorom sa uvádza, že šetrením v schválenom registri Ružomberok boli zistené chyby pri vlastníctve úpadcu. Napokon žalobca uviedol, že v danom čase nie je možné správnym spôsobom verifikovať vlastnícke právo štátu, neznámych vlastníkov ani známych vlastníkov.

3. Na základe vykonaného dokazovania mal súd prvej inštancie preukázané, že sporné nehnuteľnosti sú v katastri nehnuteľností, k. ú. N., zapísané na listoch vlastníctva LV č. XXXXX, č. XXXXX a č. XXXXX ako vlastníctvo úpadcu, a to od roku 2012, na základe Registra schváleného Okresným úradom, pozemkový a lesný odbor Ružomberok v konaní o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim podľa zákona č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom (ďalej len ROEP). Na podnet žalobcu, ktorý vyslovil pochybnosti ohľadom správnosti ROEP bola na listoch vlastníctva vyznačená v roku 2013 plomba na základe Z-3786/2013 a žalovaný následne zverejnil v Obchodnom vestníku zápis nehnuteľného majetku zahrnutého do konkurznej podstaty úpadcu v roku 2012, o svojom postupe informoval aj konkurzný súd a označil mu potenciálne subjekty, ktoré by mohli byť dotknuté a konkurzný súd uzneseniami uložil podať vylučovaciu žalobu týmto subjektom (MONDI SCP a. s. Ružomberok, TEXICOM Bavlárske závody š. p. v likv. Trenčín, Ministerstvo hospodárstva SR a žalovaný). Uvedené subjekty, okrem MH SR, podali žaloby o vylúčenie nehnuteľností, všetky okrem žalobcu v konaní prebiehajúcim ich vzali späť. Súd prvej inštancie zistil, že Okresný úrad, pozemkový a lesný odbor Ružomberok, začal dňa 12.11.2013 z vlastného podnetu konanie o oprave chybných údajov v schválenom ROEP, pričom predmetom konania bola oprava zápisu vlastníckeho práva na LV XXXXX, č. XXXXX a č. XXXXX.

4. Zo svedeckej výpovede G. R., pracovníčky tohto úradu, súd zistil, že toto správne konanie začalo na základe podnetu Fondu národného majetku SR. Pokiaľ ide o titul nadobudnutia predmetných nehnuteľností, okrem ROEP z roku 2012, sú zapísané v katastri len staré pozemnoknižné údaje, nie je uvedený žiadny údaj týkajúci sa privatizácie. Svedkyňa ako pracovníčka správneho orgánu porovnávala aj pozemky z pozemkovej knihy a zistila, že pri príprave ROEP sa nerobilo žiadne iné šetrenie, iba sa prepísali na listy vlastníctva tituly nadobudnutia tak, ako boli uvedené v pozemkovej knihe. V pozemkovej knihe bol ako vlastníak predmetných nehnuteľností zapísaný ešte Československý štát v správe Bavlárske závody V. I. Lenina, n. p. Ružomberok. Po zistení, že žalovaný zapísal tento majetok

do konkurznej podstaty úpadcu, správny orgán konanie vo veci opravy chybných údajov schváleného ROEP podľa § 29 ods. 1 zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní prerušil a listom zo dňa 24.06.2015 vyzval účastníkov konania na odstránenie nedostatkov konania, konkrétne na to, aby doložili právoplatné rozhodnutie súdu o vylúčení majetku z konkurznej podstaty úpadcu. Následne správny orgán upovedomil účastníkov správneho konania, medzi nimi aj žalobcu a žalovaného, o začatí konania podľa § 7 ods. 6 zákona č. 180/1995 Z. z.

5. Právne vec súd prvej inštancie posúdil podľa § 70 ods. 1 Katastrálneho zákona, § 19 ods. 1 a 2 ZKV a dospel k záveru, že žalobe nemožno vyhovieť. Konštatoval, že žalobca nepreukázal oprávnenosť žalobou uplatneného práva na vylúčenie predmetných nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu. Nehnuteľnosti, vylúčenia ktorých z konkurznej podstaty úpadcu sa žalobca domáha, sú v katastri nehnuteľností zapísané vo vlastníctve úpadcu, s poukazom na úpravu § 70 ods. 1 Katastrálneho zákona sú preto tieto údaje považované za hodnoverné, ak sa nepreukáže opak. Žalobca v konaní tvrdil, že tieto nehnuteľnosti sú vo vlastníctve Slovenskej republiky a v správe žalobcu, pretože nikdy neboli súčasťou privatizácie š. p. TEXICOM BZ Ružomberok, a preto nemôžu byť majetkom úpadcu, resp. nemohli byť majetkom jeho právnych predchodcov. Dôkazné bremeno na preukázanie týchto tvrdení niesol žalobca. Súd prvej inštancie uzavrel, že hoci je neisté, ktorý majetok vo vlastníctve štátu, ktorý bol v správe š. p. TEXICOM BZ Ružomberok (a v pozemkných vložkách bol zapísaný ešte vo vlastníctve Československého štátu v správe Bavlárskych závodov VI. Lenina, n. p. Ružomberok), bol predmetom privatizácie a bol zo strany FNM SR odpredaný viacerým privatizérom, toto nenahrádza dôkaznú povinnosť preukázať právo, ktoré je základom pre vylúčenie sporných nehnuteľností. Žalobca nepreukázal, že práve majetok, vylúčenia ktorého sa domáha, nebol sprivatizovaný, a preto nemal byť ani riešený v rámci ROEP ako vlastníctvo úpadcu. Žalobca mal dostatok času na to, aby si po schválení ROEP a následnom zápise údajov v katastri zaobstaral relevantné dôkazy na preukázanie svojich tvrdení. Pri vylučovacích žalobách nie je úlohou súdu, aby zisťoval majetok zahrnutý do privatizácie štátneho podniku, bolo na žalobcovi, aby preukázal svoje tvrdenia, že predmetné nehnuteľnosti do privatizácie zahrnuté neboli.

6. Schválený ROEP je verejná listina, na základe ktorej okresný úrad zapíše schválené údaje do katastra nehnuteľností. Konanie o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim je osobitným správnym konaním, výsledkom ktorého je ROEP, ktorý obsahuje údaje o pozemkoch a vlastníckych právach účastníkov k nim, ktoré sa na základe schváleného Registra zapisujú do katastra nehnuteľností (§ 7 ods. 5 zákona č. 180/1995 Z. z.). Ide o špecifické konanie, v súvislosti s ktorým zákon upravuje osobitný opravný prostriedok, a to zmenu údajov schváleného Registra podľa § 7 ods. 6 cit. zákona. V súvislosti s lehotami obsiahnutými v zákone č. 180/1995 Z. z. súd prvej inštancie konštatoval, že údaje o sporných pozemkoch boli zapísané do katastra nehnuteľností v roku 2012 a návrh podľa § 7 ods. 1 zákona bol uverejnený do 30.04.2014, teda schválený Register v tomto prípade už nie je možné opraviť postupom podľa § 7 ods. 6 zákona č. 180/1995 Z. z.

7. V súvislosti s návrhom na prerušenie konania do právoplatného rozhodnutia Okresného úradu, pozemkový a lesný odbor Ružomberok, o oprave chybných údajov v schválenom ROEP v k. ú. Ružomberok, týkajúcich sa úpadcu ako zapísaného vlastníka nehnuteľností, vylúčenia ktorých sa žalobca domáha, súd prvej inštancie uzavrel, že tento návrh nie je dôvodný. Oprava ROEP predstavuje spôsob opravného prostriedku, kde sa preskúmajú konkrétne námietky konkrétnych subjektov voči výsledkom ROEP. V záujme právnej istoty však zákon určil na vykonanie takejto opravy lehotu 3 rokov od zápisu údajov do katastra nehnuteľností, neskôr bola táto lehota predĺžená na 5 rokov (zákonom č. 115/2014 Z. z. s účinnosťou od 01.05.2014). Oprava ROEP už možná nie je, podľa platnej úpravy mohla byť takáto oprava ukončená do 3 rokov od zápisu údajov schváleného Registra do katastra nehnuteľností. Správne konanie v tomto prípade bolo začaté ešte 12.11.2013 a v konaní nebolo preukázané, že by až do 24.06.2015, kedy správny orgán konanie prerušil, bolo už vôbec rozhodované o zmene v schválenom Registri, že by sa už bola vykonala nejaká oprava, ktorá sa týkala dotknutých pozemkov.

8. Súd vyslovil súhlas s názorom žalobcu v tom, že rozhodnutím o obnove evidencie pozemkov

vydaným správnym orgánom v správnom konaní vlastnícke právo nevzniká, správny orgán v rámci preskúmania podkladov vlastníka iba určí a následne je na základe rozhodnutia zapísaný vlastníkom do katastra nehnuteľností, avšak rovnaký charakter má aj Register opravený správnym orgánom, takže v tomto prípade za zisteného skutkového a právneho stavu nie je dôvod na prerušenie konania. Aj opravený Register je len administratívnym rozhodnutím, ktorým sa rozhodnutie o schválení Registra nemení, môžu sa zmeniť len niektoré údaje v ňom. List OÚ Ružomberok, pozemkový a lesný odbor zo dňa 29.11.2016, ktorým správny orgán upovedomuje dotknuté subjekty, že začína konanie podľa § 7 ods. 6 zák. č. 180/1995 Z. z., nezodpovedá podľa súdu prvej inštancie zákonnej úprave vzhľadom na § 29b zákona č. 180/1995 Z. z., a v tomto prípade konanie o oprave už nie je možné začať, preto návrh žalobcu na prerušenie konania zamietol. Zároveň súd prvej inštancie zdôraznil, že vlastnícke právo sa nepremlčuje a vlastníkom sa môže vždy domáhať svojho vlastníctva na súde, takáto žaloba však doposiaľ podaná nebola. Platná právna úprava tiež umožňuje preskúvanie rozhodnutí správnych orgánov, takýto postup zo strany žalobcu však v konaní tiež nebol preukázaný.

9. Keďže predmetné nehnuteľnosti sú zapísané vo vlastníctve úpadcu, svedčí mu zákonná domnienka vlastníctva. Žalobca v konaní nepreukázal, že predmetné nehnuteľnosti sú zapísané vo vlastníctve úpadcu neoprávnene, nepreukázal tiež, že žalobcovi, resp. Slovenskej republike patrí také právo k týmto nehnuteľnostiam, ktoré by bolo dôvodom na ich vylúčenie z konkurznej podstaty úpadcu. Súd preto návrh žalobcu zamietol v celom rozsahu.

10. Proti rozhodnutiu krajského súdu podal včas odvolanie žalobca. Odvolanie odôvodnil tým, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces; súd prvej inštancie nevykonal navrhnuté dôkazy, potrebné na zistenie rozhodujúcich skutočností; súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam a jeho rozhodnutie vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci. Súd sa nevyjadril k predloženým dôkazom žalobcu a svoje rozhodnutie nepodložil konkrétnymi vykonanými dôkazmi a náležite ho neodôvodnil a vyslovil, že vlastníkom sa vždy môže domáhať svojho vlastníckeho práva, a to určovacou žalobou na súde. Žalobca s poukazom na výpoveď svedkyne U. R. má zato, že na základe listinných dôkazov - pozemnoknižných vložiek, ktoré boli podkladom pre zápis vlastníckeho práva v prospech úpadcu a stanoviska Fondu národného majetku, preukázal skutočnosť, podľa ktorých je úpadca na listoch vlastníctva č. XXXXX, č. XXXXX a č. XXXXX, k. ú. N., zapísaný chybou správneho orgánu v rámci konania ROEP, a nie na základe právne relevantných listín. Žalovaný nepreukázal, že vlastnícke právo prešlo na úpadcu alebo právneho predchodcu úpadcu iným spôsobom. Žaloba o vylúčenie vecí z konkurznej podstaty je teda podaná oprávnene.

11. Podľa odvolateľa sa otázka určenia vlastníckeho práva v rámci vylučovacej žaloby rieši ako otázka prejudiciálna, ak má pre rozhodnutie právny význam. V danom prípade sa súd k tejto otázke žiadnym spôsobom nevyjadril, iba skonštatoval, že údaje katastra nehnuteľností sú hodnoverné a žalobca nepreukázal opak. Žalobca počas celého konania tvrdil, že právny titul, na základe ktorého je úpadca zapísaný na listoch vlastníctva patrí štátu, a nie úpadcovi, nemusel teda preukazovať, že vlastnícke právo neprešlo na úpadcu v rámci privatizácie štátneho podniku, tak ako to požadoval od žalobcu súd. Žalobca má za to, že vlastnícke právo úpadcu nemožno odvodzovať z rozhodnutia v konaní ROEP, s čím sa v konečnom dôsledku stotožnil aj prvoinštančný súd. Ten, ale zároveň prejudikoval vlastnícke právo úpadcu od jeho údajného právneho predchodcu, ktorý ho mal údajne získať privatizáciou štátneho podniku. Táto skutočnosť v rámci celého konania nebola podľa odvolateľa preukázaná žiadnymi dôkazmi.

12. Odvolateľ považuje za neprípustnú požiadavku, aby preukázal, že sporné nehnuteľnosti neboli predmetom privatizačného projektu štátneho podniku, a to s poukazom na negatívnu dôkaznú teóriu a konštantnú judikatúru, podľa ktorej od nikoho nemožno spravodlivo požadovať, aby preukázal neexistenciu určitej právnej skutočnosti (tu s odkazom na rozhodnutie NS SR sp. zn. 3 MCdo 17/2010). Žalobca navrhol, aby si súd zabezpečil privatizačný projekt štátneho podniku Bavlnárske závody - TEXICOM. š. p., pokiaľ to považuje za potrebné na preukázanie vlastníckeho práva úpadcu, ktorý

dôkaz súd odmietol vykonať s odvolaním na to, že preukázať toto tvrdenie má žalobca.

13. Odvolateľ poukázal na to, že v k. ú. N. ešte stále prebieha oprava ROEP v rámci správneho konania a rozhodnutie súdu, ktorým zamietol návrh na prerušenie súdneho konania až do právoplatného ukončenia opravy zapísaných údajov ROEP za rozhodnutie, ktoré je v rozpore s požiadavkou formulovanou v čl. II ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP) na naplnenie princípu právnej istoty.

14. Žalobca považuje prerušenie súdneho konania za podstatné z toho dôvodu, že ide o otázku, ktorá má význam pre rozhodnutie súdu, bez vyriešenia ktorej nie je možné správne a spravodlivo stanoviť okruh účastníkov súdneho konania, resp. ich zákonných zástupcov. Žalobca zároveň zdôrazňuje, že opravu údajov ROEP v rámci správneho konania nie je možné zrovnávať so žalobou o určenie vlastníckeho práva, a z tohto dôvodu nie je možné aplikovať ani bežne zaužívanú prax, v rámci ktorej si súd vyrieši otázku vlastníckeho práva v rámci vylučovacej žaloby.

15. Za nesprávny považuje právny záver súdu o tom, že správny orgán nemôže opraviť údaje ROEP z dôvodu uplynutia zákonom stanovenej trojročnej lehoty. Poukázal na skutočnosť, že s účinnosťou od 1.5.2014 je lehota na opravu údajov ROEP päťročná, pričom táto lehota nie je dotknutá prechodnými ustanoveniami. Úprava v § 29b zákona č. 180/1995 Z. z. sa týka výlučne konania, ktorým je podľa § 1 ods. 1 cit. zákona konanie o obnove evidencie niektorých pozemkov a právnych vzťahov k nim. Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 180/1995 Z. z. sa na konanie vzťahujú predpisy Správneho poriadku, pokiaľ nie je v tomto zákone ustanovené inak. Takéto konanie je v zmysle Správneho poriadku ukončené právoplatným a vykonateľným rozhodnutím. Register obnovej evidencie pozemkov v k. ú. N. bol schválený rozhodnutím č. IRE 9-2008/00110-2012-13P zo dňa 11.6.2012, právoplatným 26.7.2012. Dňa 5.4.2013 bol ROEP zapísaný do katastra nehnuteľností. Konanie o zmene zapísaných údajov ROEP začalo dňa 12.11.2013 a v čase od 6.7.2015 do 29.11.2016 (513 dní) bolo z rozhodnutia správneho orgánu právoplatne prerušené, z čoho vyplýva, že lehota na zmenu údajov ROEP uplynie až dňa 29.8.2019.

16. Žalobca má za to, že súd v danej veci nevysvetlil dostatočným a vyčerpávacím spôsobom, z akého dôvodu považuje podanú žalobu za nedôvodnú, nevyjadril sa k predloženým dôkazom, ani k spôsobu, akým jednotlivé dôkazy hodnotil, najmä nevyhodnotil zápis v pozemkovej knihe, ktorý bol právnym titulom zápisu vlastníckeho práva v prospech úpadcu v rámci konania ROEP. Podanie žaloby o určenie vlastníckeho práva považuje za kontraproduktívne, keďže zapísanie vlastníckeho práva subjektov, ktoré žalobca zastupuje na základe zákona, je možné dosiahnuť v rámci prebiehajúcej zmeny zapísaných údajov registra obnovej evidencie pozemkov a podanie určovacej žaloby nemá rovnaké účinky ako excindáčna žaloba. Žalobca sa nesnaží dosiahnuť, aby sporné nehnuteľnosti boli zapísané do vlastníctva štátu, ale aby vzhľadom na ich charakter neboli speňažené v rámci konkurznej podstaty.

17. Žalobca zotrval na požiadavke konanie prerušiť do právoplatného rozhodnutia správneho orgánu o oprave chybných údajov v schválenom registri obnovej evidencie pozemkov v katastrálnom území N. týkajúcich sa úpadcu ako zapísaného vlastníka žalovaných nehnuteľností a navrhol zrušiť rozsudok súdu prvej inštancie v zamietajúcej časti.

18. K odvolaniu žalobcu sa žalovaný nevyjadril.

19. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd odvolací [podľa § 470 ods. 4 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] po zistení, že odvolanie bolo podané včas (§ 362 ods. 1 CSP), oprávnenou osobou - stranou sporu (§ 359 CSP) proti rozhodnutiu, proti ktorému je odvolanie prípustné (§ 355 a § 356 CSP), po skonštatovaní, že odvolanie má zákonom predpísané náležitosti (§ 363 CSP), preskúmal napadnuté rozhodnutie v medziach daných rozsahom a dôvodmi odvolania (§ 379 a § 380 CSP), postupom bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 385 ods. 1 CSP), a dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné. Rozhodnutie súdu prvej inštancie preto ako vecne správne potvrdil, pričom sa v celom rozsahu stotožnil s jeho odôvodnením (§ 387 ods. 1 a 2 CSP).

20. Predmetom odvolacieho konania je preskúmanie vecnej správnosti rozsudku krajského súdu, ktorým súd prvej inštancie zamietol žalobu o vylúčenie predmetných nehnuteľností zo súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu. Žalobca sa podanou vylučovacou (excindačnou) žalobou domáhal, aby súd uložil žalovanému ako správcovi konkurznej podstaty úpadcu povinnosť vylúčiť zo súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu predmetné nehnuteľnosti. Žalovaný zapísal predmetné nehnuteľnosti do súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu z dôvodu, že tieto v roku 2012 boli v rámci vykonaných zmien v katastri nehnuteľností na základe ROEP zapísané do vlastníctva v prospech úpadcu.

21. Na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia odvolací súd poukazuje na skutočnosť, že v konaní o vylučovacej žalobe podľa § 19 ods. 2 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov, súd prejudiciálne posudzuje otázku vlastníckeho práva k vylučovanej veci.

22. Z obsahu spisu vyplýva, že uznesením Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 47-24K/152/02 zo 7. septembra 2004 bol na majetok úpadcu vyhlásený konkurz. V konaní nie je sporné, že predmetné nehnuteľnosti boli žalovaným zaradené do súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu, nehnuteľnosti sú jeho súčasťou a účinky konkurzu stále trvajú. Na základe výzvy v uznesení Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 47-24K/152/02 - 1037 doručenej žalobcovi 25. februára 2015 žalobca podal v súdom stanovenej lehote proti žalovanému v zmysle ust. § 19 ods. 2 ZKV žalobu o vylúčenie predmetných nehnuteľností zo súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu z dôvodu, že k týmto vykonáva správu podľa § 1 zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, pričom predmetné pozemky nie sú vlastníctvom úpadcu, ale Slovenskej republiky, a je potrebné ich z konkurznej podstaty vylúčiť. Predmetom konania je posúdiť dôvodnosť vznesenej námietky nemožnosti zahrnúť sporný majetok do konkurznej podstaty úpadcu z dôvodu, že vlastnícke právo k nemu patrí tretej osobe.

23. Žalovaný v konaní po celý čas namietal, že ani zo samotnej žaloby nevyplýva žiaden dôvod nesprávnosti evidencie predmetných nehnuteľností v prospech úpadcu. Na druhej strane žalobca tvrdí, že zo zákona je správcom poľnohospodárskej pôdy a nehnuteľností slúžiacich poľnohospodárskej výrobe vo vlastníctve štátu. Zo záverov dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vyplýva, že počas celého konania žalobca neprodukoval žiadne dôkazy vyvracajúce správnosť zápisu v katastri nehnuteľností, absentuje tak akýkoľvek dôkaz, že práve nehnuteľnosti, vylúčenia ktorých sa žalobca domáha, spĺňajú túto charakteristiku.

24. Podľa žalobcu sa súd má ako prejudiciálnou otázkou zaoberať otázkou vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam, pričom žalovaný odvodzuje vlastnícke právo iba zo zápisu v konaní ROEP, ktoré však vychádzalo výlučne z pozemnoknižného stavu. Žalobca na základe predložených pozemnoknižných vložiek odvodil, že vlastnícke právo bolo zapísané na Československý štát, v správe Bavnárskych závodov V.I. Lenina, n. p., Ružomberok, nakoľko do roku 1989 v súlade s vtedy platnou právnou úpravou mohlo byť vlastnícke právo k majetku, s ktorým hospodárili štátne podniky, výlučne vo vlastníctve štátu. Žalobca tvrdil, že žalovaný nepreukázal, že vlastnícke právo prešlo na úpadcu alebo jeho právneho predchodcu iným spôsobom, ako prostredníctvom ROEP. Takáto úvaha žalobcu je však nesprávna, keďže bremeno tvrdenia je pre jeho potenciálny úspech podmienené aj bremenom dôkazu, že takéto tvrdenie má oporu v skutkovom stave. Pokiaľ existuje vlastnícky zápis v prospech úpadcu a tento nemá dôvod o svojom vlastníctve pochybovať, je na tom, kto takéto vlastníctvo spochybňuje, aby produkoval relevantné dôkazy, čo v tomto konaní žalobca nespĺnil. Nemožno opomínať skutočnosť, že žalobcom je samotný štát vstupujúci do konania prostredníctvom svojho orgánu, ktorý má zo zákona právo správy k tvrdenému spornému majetku, pričom stále zostáva sporným aj rozsah takéhoto oprávnenia, a teda aktívnej vecnej legitímácie, na strane žalobcu. Mal to byť štát, resp. podnik vo vlastníctve štátu, ktorý mal byť právnym predchodcom úpadcu, a ktorému malo byť takéto vlastníctvo formou privatizácie prevedené, pričom rozsah takéhoto prevodu žalobca teraz spochybňuje. Pokiaľ teda štát rozsah privatizácie spochybňuje, má možnosť ako disponent s príslušnými listinami tieto doložiť, čo sa napriek niekoľkonásobnému poskytnutiu lehoty súdom prvej inštancie nestalo. V excindačnom konaní súd nekoná s povinnosťou rešpektovania vyšetrovacej zásady, kedy zisťuje skutočnosti a zabezpečuje dôkazy z vlastnej iniciatívy, dôkazné bremeno a povinnosť osvedčiť tvrdené skutočnosti zaťažujú

vylučne strany sporu, pri zachovaní zásady rovnosti zbraní a kontradiktórnosti konania.

25. Pojednávanie nariadené na 20.11.2015 súd prvej inštancie odročil na neurčito s tým, že žalobcovi uložil, aby v lehote 60 dní predložil súdu doplnenie žaloby o subjekty oprávnené zastupovať štát, pokiaľ ide o jednotlivé nehnuteľnosti s tým, že žalobca uvedie, ohľadne ktorých nehnuteľností zastupuje štát on, oznámi súdu, či nemá nejaký návrh ohľadne preukázania vlastníctva štátu k nehnuteľnostiam a predloží alebo označí dôkazy na preukázanie toho, že nehnuteľnosti, vylúčenia ktorých sa domáha, neboli súčasťou privatizácie štátneho podniku Bavlárske závody V. I. Lenina, n. p., Ružomberok.

26. Následne žalobca podaním zo dňa 18.01.2016 požiadal o predĺženie lehoty na splnenie povinností uložených uznesením súdu z dôvodu zmeny právneho zastupovania žalobcu, napokon však uložené povinnosti nesplnil, a to ani po urgencii súdu zo dňa 23.05.2016.

27. Počas celého konania žalobca tvrdil, že v katastrálnom konaní N. prebieha oprava ROEP a dňa 09.12.2016 bolo žalobcovi doručené z Okresného úradu Ružomberok, pozemkový a lesný odbor upovedomenie o začatí konania podľa zákona č. 180/1995 Z. z., ktorým správny orgán upovedomuje o začatí konania podľa § 18 ods.3 zák. č. 71/1967 Zb. o správnom konaní. Žalobca súdu výslovne uviedol, že z doposiaľ zisteného stavu nie je možné verifikovať vlastnícke právo štátu, neznámych vlastníkov ani známych vlastníkov, pretože k zisteniam správneho orgánu sa môže vyjadriť neobmedzený počet dotknutých osôb, register sa môže čiastkovými rozhodnutiami zmeniť nielen v časti písomnej, ale aj v časti grafickej, že ide o veľkú výmeru pozemkov a zamietnutím žaloby by bolo dotknuté vlastnícke právo aj iných subjektov.

28. Podľa ust. § 118a ods. 1 OSP (účinného v čase podania žaloby) vo veciach ochrany osobnosti podľa Občianskeho zákonníka, vo veciach ochrany podľa predpisov o masovokomunikačných prostriedkoch, v sporoch vyvolaných alebo súvisiacich s konkurzom a reštrukturalizáciou, o základe veci v sporoch o ochranu hospodárskej súťaže, o základe veci v sporoch o ochranu práv porušených alebo ohrozených nekalým súťažným konaním, o základe veci v sporoch z porušenia alebo ohrozenia práva na obchodné tajomstvo sú účastníci povinní opísať rozhodujúce skutočnosti o veci samej a označiť dôkazy na preukázanie svojich tvrdení najneskôr do skončenia prvého pojednávania; to neplatí, ak neboli splnené podmienky na vykonanie prvého pojednávania a došlo k jeho odročeniu (§ 101 ods. 2). Podľa odseku 2 na neskôr predložené a označené skutočnosti a dôkazy súd neprihliada; to neplatí, ak ide o skutočnosti alebo dôkazy, ktoré vyšli najavo po prvom pojednávaní, ktoré účastník nemohol bez svojej viny včas uviesť a ktorými má byť spochybnená vierohodnosť vykonaných dôkazných prostriedkov. Podľa odseku 3 o povinnostiach podľa odseku 1 a o následkoch ich nesplnenia musia byť účastníci poučení najneskôr v predvolaní na prvé pojednávanie vo veci.

29. Na priebeh konania a procesné postavenie účastníkov konania má zásadný vplyv ustanovenie § 118a OSP, ktorým bola posilnená koncentračná zásada a ktorý sa vzťahuje na opísanie rozhodujúcich skutočností o veci samej účastníkmi konania a na označenie dôkazov na preukázanie svojich tvrdení najneskôr do skončenia prvého pojednávania. Z obsahu spisu súdu prvej inštancie mal odvolací súd preukázané, že takéto poučenie dané nebolo, preto ani súd túto zásadu v konaní neaplikoval a dokonca niekoľkokrát žalobcovi predĺžil lehotu na doloženie svojich tvrdení.

30. Povinnosť predložiť alebo označiť dôkazy, ktoré majú osvedčiť právo v konaní uplatnené, však platí pre sporové konanie všeobecne. Súd má vždy možnosť rozhodnúť, ktoré z označených dôkazov vykoná, pričom nie je viazaný návrhmi účastníkov na vykonanie dokazovania; výnimočne však môže vykonať aj iné dôkazy, ako navrhnuté účastníkmi, ak je to potrebné pre rozhodnutie vo veci.

31. Posudzovanie existencie vlastníckeho práva sporných nehnuteľností bez toho, aby bolo z doložených listín zjavné, že žalobca skutočne má aktívnu vecnú legitimáciu súvisiacu s takto určeným vlastníctvom, však nie je úlohou súdu v excindačných žalobách. Predmetom konania nie je určenie vlastníckeho práva, ale uloženie povinnosti správcovi konkurznej podstaty vylúčiť zo súpisu konkurznej podstaty úpadcu nehnuteľnosti, pričom v predmetnej veci toto právo podľa výpisu z katastra nehnuteľností svedčí v

prospech žalovaného. Úlohou súdu v takomto konaní je na základe vykonaného dokazovania dospieť k záveru, či svedčí tvrdené právo správcovi konkurznej podstaty a je potrebné ponechať nehnuteľnosti v zozname zapísané a speňažiť ich, alebo či žalobca osvedčil neoprávnenosť konania správcu pri ich zapísaní do konkurznej podstaty.

32. Rozhodujúcim v prejednávanej veci je právny záver súdu prvej inštancie, že žalobca neunesol dôkazné bremeno pre osvedčenie nesprávnosti zápisu veci do konkurznej podstaty. Podľa ust. § 19 ods. 1 ZKV ak sú pochybnosti, či vec patrí do podstaty, zapíše sa do súpisu podstaty s poznámkou o nárokoch uplatnených inými osobami alebo s poznámkou o iných dôvodoch, ktoré spochybňujú zaradenie vreci do súpisu. Podľa odseku 2 súd uloží tomu, kto uplatňuje, že sa vec nemala do súpisu zaradiť, aby v lehote určenej súdom podal žalobu proti správcovi na súde, ktorý vyhlásil konkurz.

33. Tu poukazuje odvolací súd na závery formulované nálezom Ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 377/2011. V danej sťažnosti Najvyšší súd SR ako odvolací súd (v konaní sp. zn. 5 Obo 141/2010) potvrdil prerušenie konania podľa § 109 ods. 1 písm. c/ OSP vo veci excindačnej žaloby do skončenia konania o určení vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam a vyslovil, že vylučovaciu - excindačnú žalobu je treba odlišovať od žaloby na určenie vlastníckeho práva. Zahrnutím majetku do konkurznej podstaty sa nikdy nemení skutočný vlastník, tohto majetku, nech ním je úpadca alebo iná osoba. Zápisom majetku do súpisu konkurznej podstaty rovnako, ako právoplatným rozhodnutím o jeho vylúčení zo súpisu konkurznej podstaty, však nemôže byť nikdy určený vlastník takéhoto majetku. Súd, s ohľadom na skutkový stav veci, môže v excindačnom konaní ako prejudiciálnu otázku vyriešiť otázku určenia vlastníctva k nehnuteľnostiam, avšak nie je vylúčené, že pokiaľ to okolnosti osvedčia ako žiaduce, podľa ust. § 109 ods. 2 písm. c/ OSP konanie prerušiť do skončenia konania o určení vlastníctva k nehnuteľnostiam, ktorých vylúčenia sa žalobca domáha. Keďže vlastnícke právo vo veci prejednávanej stále svedčí v prospech úpadcu, mohol žalobca podať aj žalobu o určenie vlastníckeho práva, keďže úpadca samotný svoje vlastníctvo nespochybňuje.

34. Pokiaľ otázka vylúčenia alebo nevylúčenia nehnuteľností závisí od určenia vlastníka sporného majetku, je aj podľa názoru ústavného súdu prerušením konania zabezpečený spravodlivý prístup účastníkov konkurzného konania k ochrane ich práv a záujmov.

35. Napriek skutočnosti, že od podania žaloby uplynuli viac ako 2 roky, žalobca nepredložil žiadne dôkazy osvedčujúce ako jeho aktívnu vecnú legitimáciu na podanie žalobného návrhu (sám pripúšťa, že pri značnej časti sporných nehnuteľností, ktoré však neidentifikoval, nie je zrejme subjektom, ktorý by ich mal v správe), ani žiadne dôkazy, ktoré by umožnili súdu prejudiciálne posúdiť vlastnícke vzťahy k týmto nehnuteľnostiam. Ani on, ani iné subjekty nepodali žalobu o určenie vlastníckeho práva, v ktorom by prípadne súd určil iné ako zapísané vlastníctvo k sporným nehnuteľnostiam tak, aby výsledok takéhoto konania mohol byť podkladom pre excindačnú žalobu, a to s ohľadom na predpoklady aktívnej vecnej legitimácie v takýchto konaniach uvedené v ust. § 19 ods. 2 ZKV. S poukazom na tieto závery, vyslovené už súdom prvej inštancie, odvolací súd dospel k záveru, že jeho rozhodnutie je potrebné ako vecne správne potvrdiť.

36. V súvislosti s výrokom zamietajúcim návrh na prerušenie konania odvolací súd konštatuje, že ani návrh na prerušenie konania nemohol byť úspešný a súd prvej inštancie ho správne zamietol, a to bez ohľadu na rozporné závery súdu a žalobcu ohľadom lehoty upravujúcej možný prieskum a opravu chýb v ROEP. Doposiaľ nič správnomu orgánu nebránilo chyby odstrániť, a pokiaľ ide o plynutie času a aplikáciu príslušných lehôt, tieto si môže a musí vyhodnotiť samotný správny orgán v správnom konaní a nie je preň záväzným právne posúdenie vyslovené súdom v rámci prebiehajúceho konania, ktoré nemá žiaden priamy vzťah ku konaniu správnomu.

37. Odvolací súd v závere poznamenáva, že aj pokiaľ by súd uložil žalovanému povinnosť vylúčiť nehnuteľnosti z konkurznej podstaty úpadcu, tieto budú stále v katastri nehnuteľností vedené na úpadcu (hoci bez možnosti speňaženia). Základnou úlohou konkurzu je speňažiť všetok majetok úpadcu. Pokiaľ vlastnícke právo nedokáže riadnym spôsobom osvedčiť ani štát, ani iné osoby, potom by takýto postup

dlhodobo znemožnil ukončenie konkurzného konania, bez možnosti uspokojenia veriteľov z vlastníctva vedeného na úpadcu. Z doposiaľ vykonaného dokazovania je zjavné, že samotný žalobca pripúšťa, že (ním neidentifikovaná) časť sporných pozemkov je zapísaná vo vlastníctve úpadcu oprávnene. Napriek tomu ju z dôvodu možnej pochybnosti o rozsahu vlastníckeho práva žiada z konkurznej podstaty vylúčiť. Takáto úvaha však nevychádza ani z účelu zákona o katastri nehnuteľností a ním formulovanému princípu intabulácie, ani z účelu zákona o konkurze a vyrovnaní, a to dokonca pri narušení princípu koncentrácie obvykle v takýchto sporoch dôrazne rešpektovanom, kde žalobca mal niekoľko rokov možnosť svoje tvrdenia doložiť, čo neučinil.

38. K návrhu na prerušenie konania odvolací súd uvádza, že tento rovnako nie je dôvodný a odvolací súd ho zamietol. Podľa § 162 ods. 1 písm. a/ CSP súd konanie preruší, ak jeho rozhodnutie závisí od otázky, ktorú nie je v tomto konaní oprávnený riešiť. Podľa § 164 CSP ak súd neurobí iné vhodné opatrenia, môže konanie prerušiť, ak prebieha súdne alebo správne konanie, v ktorom sa rieši otázka, ktorá môže mať význam pre rozhodnutie súdu, alebo ak súd dal na také konanie podnet. Tu odvolací súd uvádza, že práve správny orgán svoje konanie prerušil, a to do skončenia konania vo veci vylúčenia sporných nehnuteľností z konkurznej podstaty úpadcu, pričom žalobca, naopak, žiada toto konanie prerušiť do skončenia správneho konania, ktoré by malo viesť k oprave údajov uvedených v katastri nehnuteľností. Paradoxne by tak prerušenie konania viedlo k situácii, kedy správne konanie bude prerušené do skončenia konania súdneho, hoci súdne konanie bude čakať na rozhodnutie v konaní správnom. Správny orgán už dávno pred rozhodnutím súdu mohol pristúpiť k oprave tvrdených väd zápisov vlastníckych práv, resp. v konaní mohol a mal pokračovať, avšak tak neučinil. Prerušenie súdneho konania by znova viedlo len k oddialeniu rozhodnutia pri výraznej neistote v tom, k čomu bude predmetné správne konanie viesť, keď samotný správny orgán dlhodobo žiadne úkony nevykonáva. Pokiaľ aj dôjde k oprave zápisov v katastri nehnuteľností, tieto môžu, ale nemusia, znamenať zmenu vlastníckych práv úpadcu k sporným nehnuteľnostiam, najmä s ohľadom na tú skutočnosť, že ani v konaní prebiehajúcim nedošlo k doloženiu žiadnych dôkazov osvedčujúcich nesprávnosť vykonaných zápisov v katastri. Čo sa týka hodnotenia plynutia času a jeho vplyvu na prípadnú možnosť prieskumu ROEP v päťročnej lehote, tu odvolací súd podotýka, že takéto hodnotenie vzhľadom na to, že návrh na prerušenie konania zamietol, patrí výlučne správne orgánu, ktorému po skončení tohto konania nebude nič brániť v prípadnom ďalšom postupe pri odstraňovaní chýb zápisov v rámci ROEP.

39. S poukazom na vyššie uvedené odvolací súd podľa ust. § 387 ods. 1 CSP rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil ako vecne správny, a to aj v rozsahu zamietnutia návrhu na prerušenie konania.

40. Úspešnému žalovanému v odvolacom konaní proti žalobcovi vznikol nárok na náhradu trov odvolacieho konania (ust. § 396 ods. 1 CSP v spojení s ust. § 262 ods. 1 CSP). O výške trov odvolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie (ust. § 262 ods. 2 CSP).

41. Rozsudok prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku je dovolanie prípustné (§ 420 CSP), ak

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

Podľa ust. § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

- a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu,
- b) ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
- c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 CSP).

Dovolanie možno podať v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Oprávneným subjektom na podanie dovolania je strana, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy. Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 v spojení s § 424 CSP).

Podľa ust. § 428 CSP v dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

Rozsah, v akom sa rozhodnutie napáda, môže dovolateľ rozšíriť len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 430 CSP).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia veci (§ 432 CSP).

Podľa ust. § 429 CSP dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom. Táto povinnosť neplatí, ak je:

- a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa.